

FOLK-LORE

Autori/autorky

Eubomíra Abrahámová, Milan Adamčiak, Janko Alexy, Mária Balážová, Robert Bielik, Erik Binder, Klára Bočkayová, Tomáš Džadoň, Richard Fajnor, Eva Filová, Ľudovít Fulla, Jan Hála, Zuzana Jablonovská Hečková, Anetta Mona Chiša & Lucia Tkáčová, Tomáš Klepoch, Július Koller, Kundy Crew, Cyprián Majerník, Erika Mészárosová, Jarmila Mitríková & David Demjanovič, Alex Mlynárčik, Emília Rigová, Ivana Sláviková, Ivana Šáteková, Henrieta Tholt, Miloš Vančo, Jana Želibská, Anabela Sládek Žilíková

Kurátorka

Barbora Kurek Geržová

Miesto konania

Reprezentačné sály

Trvanie výstavy

1. 10. – 5. 12. 2021

Koncepcia výstavy FOLK-LORE je postavená na mapovaní a kritickom prehodnotení modelových diel domácich autorov a autoriek 20. a 21. storočia, s dôrazom na súčasnosť, ktorí/-é vo svojej tvorbe reflektujú špecifický fenomén – folklór. Ten do veľkej miery poznačil charakter našej kultúry. Z etnografického aj historického hľadiska je súčasťou slovenskej identity a spája sa najmä so životným štýlom na vidieku, s ľudovými tradíciami, zvyklosťami, porekadlami a prísloviami. Výstava však nebude prezentovať tieto tradičné hodnoty, ale ponúkne iný pohľad na folklór. Pôjde o kritické čítanie ľudovej tradície a jej reflexiu v širších historických, sociálnych a spoločenských súvislostiach, čo naznačuje už samotný názov výstavy FOLK-LORE. Vychádza síce zo slova folklór, ktoré prvýkrát použil britský spisovateľ a starožitník William Thoms v roku 1846, ale zámerne je rozložené na dve časti. Avizuje tak,

že pôjde o prezentáciu diel, ktoré tento fenomén de(kon)štruujú, aby upozornili na to, že interpretácia folklórnej tradície je neukončený proces podliehajúci dobovým premenám. Ich rozpätie môžeme na jednej strane vymedziť obdivom a uctievaním ľudovej kultúry v procese národnej emancipácie, na druhej strane ideológiou nacistického Slovenského štátu, ktorého kultúrna politika zneužívala ľudovú tradíciu na budovanie falošného národného mýtu a na krytie rasovej politiky voči menšinám.

Jedným z akcentov výstavy je poukázať na doteraz málo reflektovanú skutočnosť, že model tradičného vidieckeho života bol odrazom patriarchálnej spoločnosti, kde bola žena v podriadenom postavení, ovládaná a často i ponižovaná vrátane fyzického násillia, čo ilustrujú mnohé ľudové príslovia a porekadlá: „Keď ženu ubiješ, akoby si roľu poviezol“, „Žena je ako drevená nádoba; ak ju nepobiješ, rozsuší sa“, „Peniaze sú dobré čítané a žena bitá“.

Výstava je členená do desiatich tematických okruhov, ktoré ukážu vždy iný aspekt skúmanej problematiky s cieľom vytvoriť sieť vzájomne sa prestupujúcich významových a obrazových vrstiev. V rámci tematických blokov sú prezentované aj dvojice diel umelcov a umelkýň (Fulla verzus Mlynárčik a Želibská, Majerník verzus Mitríková a Demjanovič), ktoré reprezentujú rôzne historické obdobia so zámerom konfrontovať často vzájomne si protirečivé prístupy k vybraným ľudovým motívom. Vo viacerých blokoch sa objaví kritické čítanie zaužívaných rodových stereotypov a rodovej nerovnosti. Skloňujú sa kľúčové slová ako *čepiec* – kritika stereotypne vnímaného statusu žien; *svadba* a jej spoločenský a sociálny rozmer, prechodové rituály vrátane spoločenského tlaku na skorý vydaj mladých dievčat; *nevesta* ako objekt; *výšivka*

používaná podvratným spôsobom ako nástroj umeleckého aktivizmu/kraftivizmu. V iných tematických blokoch sú prezentované diela reflektujúce slávnosti a rituály tradičnej ľudovej kultúry optikou irónie a satiry – drevenica ako miesto výtvarnej intervencie, panelák ako nová drevenica, ale aj autorská reflexia individuálnej, národnej a etnickej identity, vidiecky inventár – ready made s novou funkciou, ako aj bizarné spojenie tradičnej ľudovej kultúry s ikonickou komiksovou a filmovou postavou – Batmanom. Výstava ukáže široké spektrum výtvarných stratégií, kde vo vzťahu k skúmanej problematike prevládajú apropiačné postupy, keď dielo nevzniká ex nihilo, ale vychádza z už existujúcich obrazov a umeleckých foriem, ktoré sa vzťahujú na folklór a ľudovú kultúru, ale aj na dejiny umenia.

V širšom kontexte skúmanej problematiky výstava reflektuje aj aktuálny, tzv. nový folklór, ktorý súvisí s návratom k prírode, vidieku, k jednoduchosťi, blízkosti ľudí, akejsi „človečiny“, ako

opozícia voči neosobnému rušnému mestskému životu. Tento trend je vidieť nielen vo výtvarnom umení a vizuálnej kultúre, ale aj v literatúre, dizajne a hudbe.

Dôležitým cieľom je zasadenie modelových diel domácich autoriek a autorov do širšieho generáčného spektra (od reprezentantov moderny a neskorej moderny až po súčasnosť), odlišných poetík a výtvarných stratégií, čím vznikne nielen zaujímavý dialóg, ale aj kritický diskurz odrážajúci špecifiká jednotlivých kapitol našich dejín umenia a spoločnosti.

Na výstave sú prezentované diela pochádzajúce zo zbierok Nitrianskej galérie, Slovenskej národnej galérie, Východoslovenskej galérie, Galérie mesta Bratislavy, Mestskej galérie v Rimavskej Sobote, zbierky Art Fond – Stredoeurópsky fond súčasného umenia, súkromných zbierok a diel zapožičaných od súčasných autoriek a autorov, pričom niektoré budú vystavené prvýkrát.